

Pod bájným Blaníkem

Lubomír Hanel

Malebný kraj pod bájnou horou Blaník a zejména na jejím vrcholu se nacházející rozhledna s kouzelným výhledem do širokého okolí láká každoročně mnohé návštěvníky. Toto místo leží v srdci naší nejmenší Chráněné krajinné oblasti Blaník asi 70 km jv. od Prahy, v zachovalé, typicky středočeské krajině, o jejíž kvalitě svědčí i to, že se stává místem produkce ekologických potravin.

Železnice sem nevede, ale můžeme využít veřejné autobusové dopravy z nedaleké Vlašimi. Cestou projíždíme obcí Kondrac s románským kostelem sv. Bartoloměje, jehož hlavní část vznikla krátce po r. 1200. Pojedeme-li dále, spatříme po levé straně monumentální siluetu Velkého Blaníku, který i přesto, že měří jen 638 m, působí vzhledem k velkému převýšení majestátním dojmem. Po pravé straně nedaleko od silnice je statek Olešná, u něhož nás upoutá 15 m vysoká solitérní lípa malolistá (*Tilia cordata*), s obvodem kmene 480 cm. Silnice pak sbíhá k Brodci, pravostrannému přítoku říčky Blanice. Na tomto meandrujícím potoce nacházíme kouzelná zákoutí, kde voda zurčí mezi rozestými balvany porostlými mechem a občas se prokyslíčí i na různě vysokých přirozených přepedech a menších jezích. Voda je chladivá a skutečně čistá, takže zde pod kameny můžeme najít vranky obecné (*Cottus gobio*) a při pochůzce podél břehu lze za-

hlédnout do úkrytů prchající pstruhy obecné potoční (*Salmo trutta m. fario*).

Na potoce hnízdí ledňáček říční (*Alcedo atthis*), stejně tak i na několika vhodných místech břehů Blanice. Jeho hnízdní možnosti zde ochránci přírody rozšířili umístěním umělých nor, které ledňáček také obývá. Můstek, kterým přejíždíme Brodec, je místem pravidelného rozmnožování skorce vodního (*Cinclus cinclus*), který si pod ním staví své charakteristické hnízdo.

Říčka Blanice je krajinářsky i zoologicky velmi atraktivní. Žijí zde např. všechny druhy našich velevrubů (*Unio tumidus*, *U. crassus*, *U. pictorum*) a mimořádně velká populace droboučného mlže hrachovky obrácené (*Pisidium supinum*). V přirozených březích zpevněných kořeny břehových porostů se ukrývá početná populace raka říčního (*Astacus fluviatilis*). Vzácná vodní ploštica hluběnka skrytá (*Aphelocbeirus aestivalis*) obývá písčité náplavy říčního koryta. V některých drobných přítocích ale i přímo v hlavním toku se objevuje kriticky ohrožená mihule potoční (*Lampetra planeri*) — pozoruhodný vývojově starobylý živočich, který převážnou část života prožívá v podobě slepé larvy žijící v jemných náplavech podél břehů. Z vážek jsou zde velmi početné populace obou našich druhů kovově zbarvených motýlic. Zejména samečci motýlice

obecné (*Calopteryx virgo*) a m. lesklé (*C. splendens*), pokud neodpočívají na břehových porostech, jsou nápadní pomalým třepotavým letem, kterým si označují své teritorium, zahánějí cizí vetřelce či pronásledují vyvolenou samičku. Mnohem lepšími letci jsou páskovci a klínatky. Larvy černožlutě zbarveného páskovce kroužkovaného (*Cordulegaster boltonii*) žijí zahrabány v písčitém dně a trpělivě čekají až se k nim přiblíží vhodná kořist. Na vyčnívající větve stromů či osluněné obnažené kameny s oblibou usedá klínatka obecná (*Gomphus vulgatissimus*) a k. vidlitá (*Orychogomphus forcipatus*). Není vzácností podél řeky nalézt pobytové stopy vydry říční (*Lutra lutra*), která tudy pravidelně prochází. Jde zejména o stopy ve sněhu či osychajícím bahně na břehu, případně zbytky ulovené ryby či trus odkládaný pravidelně např. na plochý kámen vyčnívající z vody.

Za dalším mostem, po kterém přejíždíme říčku Blanici, spatříme v zatáčce stromořadí 9 památných lip malolistých s obvodem 278–590 cm a výškou 15–25 m. Roste zde i mohutný jilm habrolistý (*Ulmus carpiniifolia*), který má obvod kmene 220 cm a výšku 20 m. Vystoupíme-li na náměstí v Louňovicích pod Blaníkem, upoutá nás nově opravený kostel Nanebevzetí P. Marie a jednopatrový zámek. Původní klášter, který zde stál, pobořili v r. 1420 husité a zbyl zde jen fragment zdi z lomového kamene (tento klášter byl jedním z dějišť Jiráskova románu Proti všem). Z Louňovic, rodiště barokního skladatele J. D. Zelenky, se lze pěšky vydat po silnici k nedalekému úpatí Velkého Blaníku. Zde začíná naučná

Krásné panorama můžeme za dobré viditelnosti spatřit z rozhledny na Velkém Blaníku, zde pohléd na Malý Blaník (vlevo) ♦ Prstnatec májový (Dactylorhiza majalis) vytváří bohatou populaci v přírodní rezervaci Podlesí u Býkovic

stezka s 10 zastávkami, vedoucí po červené turistické značce. Stoupáme-li po stezce k vrcholu, mění se nám postupně skladba lesa: od smíšeného nabývá charakteru přirozených bikových bučin (ty jsou zahrnuty do zdejší přírodní rezervace). Geologicky je hora tvořena rulami často přecházejícími do pegmatitů. Povrch je balvanitý, místy se objevují skalní výchozy. Z jednoho z těchto výchozů — tzv. Slepíčí skály — byl vylomen kámen, který byl v r. 1868 zasazen mezi základní kameny Národního divadla. Pokud volíme pozvolnější výstup po vrsťevnici, můžeme navštívit Věřejovou skálu, která je podle pověsti místem, kudy Blaničtí rytíři opouštějí nitro hory.

Bohatá je i fauna bezobratlých. Žijí zde např. plži zemoun skalní (*Aegopis verticillus*), hrotice obrácená (*Balea perversa*) a vrásenka pomezí (*Discus ruderratus*), z pavouků, kterých zde bylo potvrzeno přes 200 druhů, zmíníme alespoň vzácný druh *Kratochvíliella bicapitata*, z brouků pak nosatce *Magdalis carbonaria*. Z plazů se zde vyskytuje vzácně zmije obecná (*Vipera berus*), běžná je ještěrka obecná (*Lacerta agilis*) i slepýš křehký (*Anguis fragilis*). Z dlouhé řady hnízdících ptáčích druhů uvedme např. holuba doupnáka (*Columba oenas*), h. hrivnáče (*C. palumbus*), jestřába lesního (*Accipiter gentilis*), výra velkého (*Bubo bubo*) či kalouse ušatého (*Asio otus*). Zdejší bukové porosty jsou součástí genové základny buku, a tak zde pomístně nacházíme i oplocenky, kde se chrání přirozeně zmlazující buky před okusem zvěří. Před vrcholem upoutají naši pozornost zbytky 2 500 let starých keltských opevnění, což jsou uměle v liniích naskládané balvany do nízkých, dnes již polorozpadlých mohutných zdí. Na rozhledně přijde vhod malé občerstvení, aby bylo možné plně vychutnat z ochozu této stavby i krásu podblanické krajiny. Za dobré viditelnosti můžeme spatřit i horu Kleť. K vrcholu lze pokračovat směrem na Krasovice a Kondrac, nebo sejít zpět na úpatí a vydat se přes Malý Blaník do Býkovic.

Sousední o něco nižší vrch Malý Blaník (580 m n. m.) je rovněž typický zbytky původních vrcholových bučin a také zde byla vyhlášena přírodní rezervace. Na Malém Blaníku lze obdivovat zbytky barokní kaple sv. Máří Magdaleny.

Lesní ekosystémy obou Blaníků jsou obdobné, na menším vrchu byl nalezen např. vzácný dřepčik *Phyllotreta austriaca* a nosatci *Rhinomias forticornis* či *Ceuthorynchus piciparsis*. Překonáme-li Malý Blaník, otevře se před námi pěkný pohled na vesničku Býkovice s rybníkem Jordán. Ten je součástí PR Podlesí, kterou dále tvoří malý rybník Jordánek a zrašelinělá vstavačová louka. Na ní roste kromě prstnatce májového (*Dactylorhiza majalis*) i hadí mord nízký (*Scorzonera humilis*), hmyzožravá rosnatka okrouhlostá (*Drosera rotundifolia*), vachta trojlístá (*Menyanthes trifoliata*), všivec lesní (*Pedicularis sylvatica*), starček potoční (*Senecio rivularis*) aj.

Při letní návštěvě této louky a okolí můžeme spatřit, jak nápadný žlutočerně zbarvený křížák pruhovaný (*Argiope bruennichi*) staví své typické síťe a jak je obratný při ulovení i poměrně velké kořisti. Z obou zmínovaných rybníků je botanicky zajímavější Jordánek. V litorálním pásmu roste např. lakušník vláskolistý (*Batrachium circinatum*), rdest vláskovitý (*Pota-*

mogeton trichoides), přeslička říční (*Equisetum fluviatilis*), 3 druhy bahniček r. *Eleocharis*, ostrice česká (*Carex bobemica*) či myší ocásek nejmenší (*Myosurus minimus*) apod. V okolí rybníků bylo nalezeno větší množství vzácných druhů brouků (např. nosatci *Bagous cylindricus*, *Rhinoncus bosnicus* či *Phyllobius waltoni*). Vyskytuje se zde 9 druhů obojživelníků, z nichž nejceněnější je populace skokana ostronosého (*Rana arvalis*).

Z velkého počtu druhů vážek nad vodní plochou poletuje vzácná vážka jasnokvrtná (*Leucorrhinia pectoralis*), bioindikačně zajímavé šídélko kopovité (*Coenagrion*

Vydra říční (Lutra lutra) se trvale vyskytuje u řeky Blanice, kde nejspíše objevíme její pobytové stopy ♦ *Dole páskovec kroužkováný (Cordulegaster boltonii), který se objevuje především u toků s písčítým dnem a vysokou kvalitou vody odpovídající pstruhovému pásmu. V ČR patří k silně ohroženým druhům. Snímky L. Hanela*

bastulatum) a šídlatka hnědá (*Sympetma fusca*). Pozorováno zde bylo i šídlo červené (*Anaciaeschna isosceles*) a š. tmavé (*Anax parthenope*).

Pokud se od rozhledny na Velkém Blaníku vydáme po červené turistické značce směrem na Krasovice, procházíme lesními tíšinami a na informačních tabulích se můžeme podrobně seznámit s okolními ukázkami přírodních fenoménů. Nejprve sestupujeme k potoku Brodec, který protéká hluboce zaříznutým údolím a pak stoupáme lesem až k parkovišti poblíž Krasovic. Pokud sejdeme do nedaleké Kondrace, můžeme využít místního pohostinství a odtud pokračovat na Vlašim.

Malebný podblanický kraj má své osobité kouzlo v každém ročním období. Samozřejmě nejvíce pestrý je ve vegetační sezóně, kdy je také turisticky nejatraktivnější. Zveme všechny zájemce do kraje pod Blaníkem, kde v r. 2001 tamější Správa CHKO slaví výročí 20 let svého působení.

